

Karel Jaromír Erben - Dceřina kletba

Což jsi se tak zasmušila,
dcero má
což jsi se tak zasmušila?
Veselá jsi jindy byla,
nyní přestal tobě smích!

„Zabila jsem holoubátko,
matko má,
zabila jsem holoubátko —
opuštěné jediňátko —
bílé bylo jako sníh!”

Holoubátko to nebylo,
dcero má,
holoubátko to nebylo —
líčko se ti proměnilo
a potrhán je tvůj vzhled!

„Och, zabila jsem děťátko,
matko má,
och, zabila jsem děťátko,
své ubohé zrozeňátko —
žalostí bych posla hned!”

A co míníš učiniti,
dcero má,
a co míníš učiniti,
kterak vinu napraviti
a smířiti boží hněv?

„Půjdu hledat květu toho,
matko má,
půjdu hledat květu toho,
kterýž snímá viny mnoho
a vzbouřenou chladí krev.”

A kde najdeš toho květu,
dcero má,
a kde najdeš toho květu
po všem široširém světu,
v které roste zahrádce?

„Tam za branou nad vršíkem,
matko má,
tam za branou nad vršíkem,
na tom sloupu se hřebíkem,
na konopné oprátce!”

A co vzkážeš hochu tomu,
dcero má,
a co vzkážeš hochu tomu,
jenž chodíval k nám do domu
a s tebou se těšival?

„Vzkazuji mu požehnání,
matko má,
vzkazuji mu požehnání —
červa v duši do skonání,
že mi zrádně mluvíval!”

A co necháš svojí matce,
dcero má,
a co necháš svojí matce,
jež tě milovala sladce
a draze tě chovala?

„Kletbu zůstavuji tobě,
matko má,
kletbu zůstavuji tobě,
bys nenašla místa v hrobě,
žes mi zvůli dávala!”

- 1) Kdo s kým hovoří?
- 2) Co provedla dcera?
- 3) Ke komu dítě přirovnává? Proč?
- 4) Lituje svého činu? Proč to tedy udělala?
- 5) Jak to hodlá vyřešit?
- 6) Co vzkazuje příteli?
- 7) Co vzkazuje matce?
- 8) Jak říkáme takové lásce? (Lásce matky, která dovolí dítěti vše, co chce, bez ohledu na následky?)
- 9) Vysvětli pojem balada a najdi v ukázce její charakteristické znaky.
- 10) Vysvětli pojem epická báseň.
- 11) Jakým rýmem je báseň psána?
- 12) Jakou funkci má třetí verš (shodný s prvním)?

Řešení:

- 1) Matka s dospělou dcerou.
- 2) Zabíjí své nemanželské dítě.
- 3) K holoubátku – dítě je nevinné, malé, křehké jako holoubě.
- 4) Lituje („žalostí bych poslala hned“); mít nemanželské dítě byl ještě na počátku 20. st. velký prohřešek proti společenským normám té doby, velká ostuda, společnost odmítala ženu i dítě, zejména dítě tím trpělo celý svůj život – mělo ztížené podmínky pro získání normálního života (partner, zaměstnání).
- 5) Chystá se jít se oběsit na šibenici za městem.
- 6) „Červa v duši do skonání“ – výčitky a soužení za špatný skutek – i on na tom má svůj podíl – minimálně že si ji nevzal.
- 7) Matku proklíná, aby „nenašla místo v hrobě“ – stala se prokletou, bludnou duší, aby neměla klid ani po smrti; protože jí všechno dovolila.
- 8) Opičí láska.
- 9) Balada je epická báseň s tragickým koncem, rychlým dějovým spádem (žádné dlouhé popisy, odbočky, detaily), plná dialogů; zlo je potrestáno většinou smrtí.
- 10) Báseň s převahou děje se zachováním lyrických prostředků (obrazná vyjádření, citová složka, rýmy)
- 11) Abab – střídavým
- 12) Refrénu a současně pro podtržení (zesílení) děje – to hlavní se odehrává v těchto verších, další dva jen doplňují podrobnosti.